СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXII. Число 175. Джерзи Сіті, Н. Дж., вівторок, 29. липня, 1924. VOL. XXXII. No. 175. Jersey City, N. J., Tuesday, July 29, 1924. THREE CENTS

Америка висилає протест до Персії за вбиттє свого конзуля

ВАШІНҐТОН, 26. липня. — Американський уряд вислав до уряду Персії ноту з протестом проти вбиття свого конзуля Імбрі товпою столиці Тегерану.

Американський уряд остерігає в своїм протесті персидський уряд, що він зірве диплёматичні зносини з Персією, якщо вона на дасть відшкодовання за вбитого, не покарає товпи та не зложить урядової почести для погибшого.

На висилку острої ноти вплинула відай вістка про новий напад тегеранської товпи, сим разом на вдову по вбитім конзули.

ЗЕЛІЗНИЧА РАДА ХОЧЕ СУДОМ ПРИМУСИТИ ЮНІЇ ДО ПОСЛУХУ.

ШИКАҐО, Илинойс, 26. липня. — Зелізнича Робітнича Рада Злучених Держав постановила внести до федерального суду позов проти тих робітничих юній, що не захотіли ставитися перед нею на переслуханнє. Рада закидає юніям непослух.

ВИСИЛАЮТЬ МІЛІЦІЮ В СТРАЙКОВИЙ ОКРУГ.

ФРЕНКФОРТ, Кентакі, 26. липня. — Ґубернатор стейту вислав 5 офіцирів стейтової ґвардії на оглядини в повіті Вебстер, якому мають грозити поважні майнерські заворушення.

Юнії кажуть, що округ спокійний та що всякі чутки про заворушення се чиста брехня, придумана властителями копалень, що бояться юнійних орґанізацій майнерів.

СОЦІЯЛІСТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ НЮЙОРСЬКОГО СТЕЙТУ

НЮ ЙОРК, 26. липня. — В суботу почалася тут конференція нюйорських соціялістів в справі наближаючихся президіяльних виборів.

Конференція видала остру заяву проти Ку-Клакс-Клена та постановила попирати кандидатуру сенатора Ла Фолета.

Кандидатом партії на уряд ґубернатора стейту Ню Йорку йменовано Нормана Томаса, проповідника презбітерської церкви.

ЗБІЖА ДІЙШЛО ВЕРШКА ЦІН.

ШИКАҐО, Илинойс, 26. липня. — На збіжевій біржі в Вініпеґу ціна пшениці перейшла нині півтора доляра за бушель. За Вініпеґом пішла біржа в Шикаґо. Сподіються, що ціна піде ще більше в гору, бо вістки зі збіжевих ланах що далі, то гірші.

ЗАТОНУВ ПРОГУЛЬКОВИЙ КОРАБЕЛЬ З 200 ПОДОРОЖНИМИ.

НОРФОВК, Верджінія, 26. липня. — Недалеко від сього порту затонув нині в ночи прогульковий корабель „Ґратитюд".

Паровий корабель „Пенсилвенія" та хмара менчих лодок що напливала з порту ,забрала на себе 200 пасажирів. Думають, що се були всі пасажири корабля, однак се ще непевно.

Причина затоплення невідома.

ТОВПА ПРОТИ ПРОПОВІДНИКІВ.

ВЕЛСБЕРҐ, Вест Верджінія, 26. липня. — Запрошені на пікнік одного американського запомогового товариства Андрус та Виґинс, проповідники двох місцевих протестантських церков, стали домагатися на ньому замкнення всіх забав, котрі скидалися на льотерію. Обурені учасники забави напали на проповідників, та казали поліції відставити їх домів. Поліція не арештувала нікого.

З ШИКАҐОВСЬКОГО ПРОЦЕСУ.

ШИКАҐО, Илинойс, 26. липня. — Оборонці Ліопольда та Ловба, обжалованих за вбитте 13-літного Френкса, подали ґазетам вістки про заяву знатоків умовиг недуг, які виступлять свідками на росправі. Після сеї заяти, оба обжаловані малиби бути надзвичайно розвиненими умово, але не розвиненими щодо чувств, а через те е їх відвічальність за вчинки не така, як у нормальної людини.

МІЛІОНОВИЙ ПРОЦЕС ЗА НАФТОВІ ТЕРЕНИ.

ЕНИД, Оклагома, 26. липня. — Окружний стейтовий суд видав нині вирок у судовім процесі, який вже від довгих літ вели сироти по Джеймсі Крусі проти міліонової нафтової компанії Синклера за безправне забранне нафтових теренів.

Суд признав сиротам не лишень нафтові терени, але й понад міліон долярів відшкодовання. Від суми відшкодовання відтягнено лишень видатки на машини й шиби, вставлені на терені, яких суд не дозволив забрати назад.

ШПИГ У ВІЙСКОВІЙ ШКОЛІ?

ГАЙЛЕНД ФОЛС ДІПО, Ню Йорк, 26. липня. — Поліція арештувала нині Самуеля Відера, російського 24-літного Жида, послугача у війсковій академії в Вест Пойнті, котрому вона закидае шпіонажу в корисять Росії та приїзд до Америки без пашпорта.

БУДУТЬ ГОЛОСУВАТИ НАД ПРОГИБІЦІЄЮ.

ТОРОНТО, Канада, 26. липня. — Справа прогибіції в чотирох надморських провінціях Канади буде вирішена загальним голосованнем дня 23. жовтня сього року. Виборці дістануть до порішення чотири можливости: задержаннем закона про тверезість (себто острої прогибіції); заведенне продажі алькоголічних трунків у державних крамницях (державний монополь на горівку); продаж легкого вина й пива у лайсенсованих салунах; та продаж алькоголів за лайсенсом.

З ПЕРЕДВИБОРЧОЇ АҐІТАЦІЇ.

Вашінґтон, 27. липня. — Президент Кулидж заповідає виголошення бесіди про приняття кандидатури вже на слідуючий тиждень.

Комітет демократичного кандидата Дейвиса заповідає, що Дейвис виголосить першу промову своєї компанії виборчої дня 1. серпня.

Так звана рада тверезости при заряді методиської церкви яка не стоїть за тверезістю, але за прогібіцією, видала заяву, що з усіх сьогорічних кандидатів одиноким противником прогібіції є Ла Фолета.

СЕРЦЕ ДЗВОНА ЧИ БЕРЛО.

Філадельфія, Па. 27. липня. — Музей Пенсильвенійського університету мав у себе викопаний в 1986 р. в Азії цікавий бронзовий предмет, що виглядав, як куля, осаджена на держаку. Вчені археольоґи (знатоки старовини) догадувалися, що це серце старинного вавилонського дзвона. Так його й назвали. Тимчасом недавно один з учених музею, чищучи серце дзвона, взяв його в руку; гейби се була булава. В тій хвилі він міг прочитати одно слово напиви вего дзвонового серця. Відчитуючи далі напись він переконався, що се берло вавилонського царя Дунґі з королівської родини Ур, котрий панував у Вавилоні в 2270 році перед Христовим Різдвом.

ПРОВІДНИЧКА ЖІНОК ДЕМОКРАТОК НЕ ХОЧЕ ДЕЙВИСА.

Ню Йорк, 27. липня. — Марґарета Вей, кревнячка Вудрова Вилсона, та одна з найвизначнійших провідничок демократичних жінок в сьому стейті, заявилася проти кандидатури Дейвиса та обіцяла працювати для Ла Фолета.

НОВА МОДА НОВА ЦІНА.

Шикаго, Илиноє, 25. липня. — Шикаґовські голярі домагаються підвисшення робітничої заплати з 26 на 38 долярів в тиждень. За причину подають моду на стриження волося. Коли стриження волося може коштувати тепер від півтора доляра, то, кажуть вони і голярі повинні діставати більше.

На випадок відкинення домагання голярі грозять страйком.

ХОЧУТЬ ВЛАСНОЇ ЖИТЕПИСИ МЕКДОНАЛДА.

Лондон, 25. липня. — Англійський премієр Мекдоналд заявив тут на одній вечері для членів робітничого кабінету, що одна книгарська спілка в Америці предложила йому величезну суму гроша за написання власної житеписи. Друга книгарня предложила йому ще більше за написання житеписи Томаса, а одна предложила 4 рази більше, як сі, як він напише житеписи всіх членів своог кабінету.

ВЕЛИКІ МАНЕВРИ АНҐЛІЙСЬКОЇ ФЛЬОТИ.

Лондон,с 27. липня. — Анґлійський король зробив коло спитгеду перегляд анґлійської фльоти. В перегляді взяло участь 194 величезні воєнні кораблі.

ЯК ЖИТИ З ПОЛІТИКИ.

Чотирох російських еміґрантів виїхало з Кишенева на французьку Ріверу, до Ніцци, де живе великий князь Кирило Володимирович, одн з претендентів до російського престола Вони представились йому, як делеґати російської суспільности у Бесарабії, що бажає привернення царського престола, і вимантивши від нього 10.000 франків на кошти пропаґанди — щезли.

НЕ ПРИНЯЛИ МЕКДОНАЛДА ДО КЛЮБУ.

Лондон, 25. липня. — Велику сензацію в ґазетах викликала вістка, що один ґолфовий клюб не приняв на свого члена англійського премієра Мекдоналда.

Правда, Мекдоналд, котрий знає фізичну розривку лишень у ґолфі просив о приняття його в члени ще давнійше, коли він не був ще премієром, на зборах клюбу поставлено внесення, щоби скасувати стару ухвалу та приняти його в члени. За внесенням заявилося 55 голосів проти 45. Се булоби вистарчало, щоби його приняти в перше, але тепер для скасовання старої ухвали треба було двох третин членів. І так Мекдоналда не принято.

Ґазети завважують, що Мекдоналд тим певно не журиться бо кождий другий клюб в Нглії радий бувби приняти його в почетні члени.

АВТОР ЧИ ВИНАХОДЧИК?

Берлін, 25. липня. — Один Німець пише тут в німецькій ґазеті цікаві спомини про Марка Твейна, відомого американського гумористичного письменника.

Стрінув цей німець Марка Твейна в Німеччині, підчас його подорожі по Европі. Німець знав деякі твори Марка Твейна майже на память і слухав з розлявленим ротом кажде слово винаходи, і Німець каже Маркови Твейнови, „Я раз придумавкомбінацію (злуку) лямпи та печи до варення". А Марк Твейн каже на се, „А я раз видумав ковнірець до якого не треба шпінки, і камізельку, яка заступає шельки". Каже Німець, що Марк твейн був більше гордий зі сих своїх винаходів чим з написання своїх книжок.

АНҐЛ.-РОСІЙСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ НА МЕРТВІЙ ТОЧЦІ.

Лондон, 25. липня. — Анґлійсько-російська конференція не робить ніякого поступу. Навіть найважнійші справи анґлійсько-російського порозуміння не полагоджені. З огляду на те що фінансова сторона порозуміння ще не була просто рушана, поголоски про якийсь доспіх конференції грубо пересаджені.

УРЯДОВІ ЗАХОДИ ЗА ЗНИЖЕННЯМ ЦІН НА СРЕДСТВА ДО ЖИТТЯ.

Париж 25. липня. — Міністерство внутрішних справ відбуло конференцію з представниками французьких міст в справі акції для обниження цін на средства до життя.

На конференції вироблено плян, котрий на думку учасників конференції потрафить знижати ціни. Плян полягає на тому, що уряд встановлює спеціяльні комітети, які мають стеречи за цінами та вишукувати причини їх підношення. Сі комітети малиби опісля предкладати урядови проекти законів, потрібних для запобіження зросту цін.

Міністер внутрішних справ ззявив, що він сейчас пускає в рух машинерію.

МЕЛІОРАЦІЯ НА УКРАЇНІ.

У прилуцькім окрузі на Полтавщині приступлено до висушування болота „Перевід". Почато будову каналу на 5 і пів сяжня ширини, 0. 80 сажня глибини та 75 верстов довжини.

Мекдоналд напирає на французьку евакуацію Рурщини.

ЛОНДОН, 26. липня. — В анґлійських ґазетах появилися чутки, що анґлійський премієр Мекдоналд рішив добитися від Франції покинення Рурщини та що французький премієр Еріо вже й згодився на евакуацію, хочби се мало коштувати його уряд.

Конференція починається наново в понеділок. Мають на ній дебатувати як одну з перших точок питанне, як запросити Німеччину. Се подають яко познаку, що межи аліянтами дійшло вже до якогось порозуміння.

НІМЕЦЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ ЗА ПОЛІТИКОЮ МАРКСА.

БЕРЛІН, 27. липня. — Німецький парлямент ухвалив величезною більшостю голосів дати вотум довіря німецькому канцлерови (премієрови) Марксови.

Внесенне на недовіря внесли були скрайні націоналісти. Побіда Маркса означає, що він поїде яко німецький делеґат на аліянтську конференцію в Лондоні.

НЕЗГОДИНИ В НІМЕЦЬКІМ КАБІНЕТІ.

БЕРЛІН, 27. липня. — Німецькі ґазети подають вістки про непорозуміння в німецькім кабінеті міністрів. Міністер заграничних справ Штреземан не вдоволений з того, що німецький канцлер (премієр) Маркс не посилає на лондонську конференцію його, але збирається їхати самий.

БОЛЬШЕВИЦЬКІ ҐАЗЕТИ ДАЛІ ВОЮЮТЬ З МОСКВИ ПРОТИ АМЕРИКАНЦІВ У ЛОНДОНІ.

МОСКВА, 26. липня. — Большевицькі ґазети не перестають віддавати перше місце на своїх сторінках аґітації проти американського уряду та банкирів на лондонській конференції.

Третий інтернаціонал у Москві оголосив спеціяльну відозву про лондонську конференцію, в якій каже, що американські банкирі на ній приготовляють нову межинародну війну.

„ЦУКРОВИЙ ГОЛОД" НА УКРАЇНІ.

МОСКВА, 26. липня. — Наслідком того, що на Україні не дописали бураки, советська Росія стоїть перед новим голодом, перед недостачою цукру.

Хоча бураки не дописали так тяжко, як пищеться, всеж таки сім найбільших цукроварень в київськім та курськім окрузі будуть мусіти завісити роботу через недостачу сирого матеріялу.

Уряд постановив спровадити велику скількість цукрових бураків зі заграниці, а головно зі Злучених Держав. Уряд буде мати нагляд над цінами привозу та над доставою бураків.

Через недостачу цукрових бураків уряд мусів покинути свої пляни відбудови цукроварень, яку він був назначив на сей рік.

„ГОЛД-АП" В МОСКВІ.

МОСКВА, 27. липня. — Пятьох зоружених розбишак напало в цілий день на людній вулиці Москви на довіреного післанця державного банку та зрабувало від нього 42,000 долярів.

Розбишаки побили жовніра, що стеріг післанця, звалили ударом шофера державного авта, та втекли на ньому. Сторожа комісаріяту скарбу разом з поліцією та червоною міліцією кинулася на здогін за розбишаками, котрі втікли вулицями міста. По півгодинній погоні вулицями поліція й сторожі мусіли покинути погоню. Розбишаки втекли.

ІТАЛІЙСЬКІ ФАЩИСТИ БЕРУТЬСЯ НА БОЛЬШЕВИЦЬКІ СПОСОБИ.

РИМ, 27. липня. — Італійський уряд сконфіскував нині всі понеділкові числа всіх ґазет в Міляні, кромі фашистської ґазети „Пополо д'Італія", яку видає брат премієра Мусоліні.

Догадуються, що причиною конфіскати було повтореннє за одною римською ґазетою вісток про вбиттє посла Матеоті, які обвиняли нових визначних фашистів.

ВПЛИВ КЕПСЬКОГО БАВОВНЯНОГО ЖНИВА В АМЕРИЦІ.

ЛОНДОН, 27. липня. — Наслідком того, що в Злучених Державах не дописала бавовна, ціна на бавовну в анґлійських містах сильно підскочила в гору, а богато анґлійських бавовняних фабрик буде примушених замкнути роботу.

КОНЕЦЬ БЕЗРОБІТТЯ В АНҐЛІЇ.

ЛОНДОН, 27. липня. — Після числ, зібраних анґлійськими робітничими юніями, анйгірщі часи анґлійського безробіття вже минули.

З юнійних робітників 92 проценти має роботу.

ВІДПОВІДЬ РОМУНІЇ НА АМЕРИКАНСЬКУ НАФТОВУ НОТУ.

ВІДЕНЬ, 27. липня. — Ромунський уряд відповів на недавну ноту американського уряду, в котрій сей протестував проти забирання на державну власність приватних нафтових теренів.

Ромунський уряд заявляє, що на його думку американський уряд не має права втручатися в справи, які належуть виключно до Ромунії. Тому ромунський уряд не приймає заяви американського уряду до відома.

ПОЖАР НА КОРАБЛИ.

ХРИСТІЯНІЯ. Норвеґія, 26. липня. — На корабли „Берґенфйордї" наступила страшна експльозія задної машини та цілий корабель станув сейчас в полуміннях. На щасте вибух случився недалеко порту і богато кораблів могло поспішити на ратунок пасажирам.

Шкода на корабли велика, але всі пасажири вратовані.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодинока число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПРОЧ З РОЗЄДНАННЯМ

У суботнішнім числі „Свобода" передруковувала статтю, „Проповідники Розеднання", яка була надіслана до старокраєвого „Українського Голосу". Статтю передруковано тому, бо вона порушує важну громадську справу. Сею справою є відношенне української православної та української католицької церкви.

Стаття „Українського Голосу" малаби бути відповіддю на нові вибухи релігійної ненависти Українців одної віри до Українців другої. В тій статті автор подає ось такий факт:

„В часі відпусту в Лежайську 8. червня с. р., на який прибуло богацько селян з дооколичних сел, а навіть православні з сусідньої Холмщини, один з О. Василіян виголосив проповідь, в якій проповідник загнався в своїй непоміркованости. Проповідник в своїй проповіді старався червоною ниткою провести страшну ріжницю між православними а католиками, називаючи перших поганами, катами і т. д.

„Проповідник закликав вірних католиків не мати нічого спільного з православними і казав: „Мені прикро, що мушу це голосити, але, во імя Бога, во імя католицької церкви, хоч би навіть був і рідний батько, наколи він православний, треба від нього відректись!"... Проповідник іменем Божим картав нарід за те, що він народні ідеали ставить вище католицьких; звернув увагу, що українські часописи наповнені „їддю" проти Риму і апостольського престола; тому закликав вірних не читати жадних українських часописів".

Хто життя знає з книжок, а не з живих людий, тому може й не хотілося вірити в можливість такого факту в двайцятому століттю. А все ж таки він є можливий у людий, які завзялися занадто горячково ширити свою віру. Що се можливе, се видно хочби по українських газетах у Канаді, де від довшого часу ведеться остра релігійна боротьба, в якій яко аргументу вживається не релігійного аргументу, а патріотичного. Там одна віра побиває другу не доказами кращих моральних засад у себе, а доказуючи противникови, що зрадив Україну. Що на такі релігійні подвиги здібні не лишень якийсь неосвічений законник, який не бачить світа поза монастирським вікном, та подвижник своєї віри з Канади, який бачить розбійника та зрадника у всякому Українци, який не належить до його віри; видно хочби з того, що навіть у такім серіознім місячнику, яким була „Нова Україна", котру видавали люди, що мають претенсії до поступовости, появилася була свого часу стаття теж одного з визначних українських діячів, яка домагалася, щоби всіх людий на Україні переведено на одну, державну, православну віру.

Длятого добре сталося, що найшлися люди, які запротестували проти ширення ненависти межи Українцями. Які звернули увагу, що віру, яку людина вважає святою, треба шанувати. Що треба її шанувати в себе і в другого. Що треба шанувати другу віру, як хочеться, аби другий шанував його віру. Які піднесли клич релігійної терпимости.

Дуже добре сталося, що часопись піднесла свій голос проти релігійної ненависти серед Українців спеціяльно в сю хвилю, в хвилю національного нещастя. В таку хвилю спеціяльно заходить величезна небезпека вибуху релігійної ненависти серед людьми ріжної віри в сім самім народі. Коли народ відніс побіду над ворогом, коли народ заложив свою державу та став порядкувати своє життє на новім шляху, тоді люди занадто заняті справами порядкування життя, щоби могти заниматися релігійними сварками. Колиж, однак, народ програв війну за самостійність, коли він знова опинився під ворожим ярмом, коли він не може пустити своєї життевої енергії в природні життеві русла, прибудову природного національного життя, тоді дуже легко може статися, що його звихнена енергія може схибнутися і його сила, здушена зовнішним ворожим гнетом, вибухне неприродними вчинками. В такі хвилі дуже легко о проповідуванне ненависти, о злочинні напади, о всякі прояви душевного та умового каліцтва. В такі хвилі всякий, який в душі має викиди совісти за своє лінивство, недбальство в рішаючі національні моменти, буде дуже скорий викидати зі своєї душі ненависть до себе самого, посуджуючи других за гріхи, за які він себе самого винує. В [illegible] чужому оці [illegible] не бачити в свойому поліна.

Ось чому всяка релігійна сварка в теперішну хвилю подвійно небезпечна. Вона грозить цілому народови необчисленими шкодами. Вона грозить тим, що кожда партія чи віра обмежить свою народну роботу до того, що буде закидати другій народну зраду. Місто здорового суперництва межи партіями та вірами піде конкуренція у визиванках, обсуджуваних, закидах, у чорненню свого противника. Місто скріпляти себе взаїмно в боротьбі проти спільного ворога дорогою організування своїх людий та ведення їх осібними дорогами до одної цілі. Кожда партія може легко обмежитись на безоглядне поборювання других партій.

Тому треба запопадливо винищувати всякі боляки, які можуть розсадитися по цілому національному тілі та, коли його не вбити зовсім, то хоча затроїти його й ослабити на довгі десятиліття. В імя великої ідеї непокінченої ще боротьби за національну державу треба спинити всяку боротьбу межи українськими релігійними загорільцями. Обєднання треба, а не розєднання!

УЧИТЕЛЬСЬКИЙ ЗІЗД

Дня 5. липня ц. р. почалися о год. 10 ранку наради зізду українського учительства у великій салі „Народнього Дому" у Львові. На ділі це зізд членів Товариства „Взаїмна поміч українського учительства".

Зіхалося на ці загальні збори багато членів організованого учительства родом з усіх земель, окупованих Польщею. Величезна саля битком набита. Зіхалось більше ніж у попередніх літах. Для цього є своя причина. В попередніх літах товариство нормально скликувало загальні збори, а в цьому році воно було розвязане і щойно по 8 місячних „хожденіях" від Анни до Каяфи вдалося реституувати товариство. І ця численна участь у загальних зборах Т-ва — це найкращий покажчик, це відповідь на ті переслідування та гнет, яким піддавалося учительське професійне товариство. Величезна чисельність зізду це рівночасно й протест на всякі ворожі зусилля в тому напрямі, щоби українське учительство розеднати та вбити в ньому всяке почуття власної організації. Коли польська влада розвязала товариство, то учительство не заснуло, принцип організації в ньому не завмер, але навпаки. Стара управа розвязаного товариства діставала сотки письм та листів з домаганням не щадити коштів і заходів біля реституції давнього товариства, або заходів щодо заснування нового. Добровільно складали вчителі поважні суми на поїздку делегатів до Варшави і инші заходи для того, щоби Т-во реституувати.

Збори відкрив голова Т-ва Іван Стронський, управитель школи з Пикулович. Старенький поважний голова сказав між иншим: „Минув рік від останніх загальних зборів. Лихоліття, яке переживав наш народ, не минуло і Т-ва. Бо в місяць по останніх загальних зборах польська влада Т-во розвязала. Забрано всі книги, а льокаль опечатано. При розвязанню влада подала такі мотиви свого вчинку: Зізд ухвалив резолюції політичного характеру, які далеко перейшли поза межі діяльности Т-ва, накреслені статутом. Зізд утворив науково-педагогічну комісію, діяльність якої була спрямована до того, щоби створити в товаристві окреме товариство. Товариство звернулось до українських учителів обіжниками, в яких закликано їх, що би не повинувалися владі та не признавали польської мови і не приймали в тій мові писаних письм. Наслідки закриття були страшні. Перестав виходити орган т-ва „Учительське Слово", перестав функціонувати фонд допомоги для зльокавтованих торобок т-ва був загрожений. Доля майна була невідома. Управа уживала всіх заходів на те, щоби т-во реституувати. Щойно по 8-місячних заходах вдалося це осягнути 21. червня 1924 р. рескриптом міністерства т-во реституовано. 20-ліття істнування т-ва — цеж ювилей того т-ва. На жаль, завдяки виїмковим обставинам цей зізд не являється ювилейним. Ювилею тепер нам не обходити. Його відбудемо ми в інщій відповіднійщій хвилі, а нині займемося реальною роботою, звязаною з нашою установою".

До президії вибрано: Івана Стронського, Молчка Андрія та Іванишина Миколу. Генеральним секретарем вибрано Сенюту Івана, а його помішниками: Деркача Івана, Стасева Дмитра, Симо Михайла і Куриловича Данька. Після вибору президії голова п. Іван Стронський присвятив згадку помершим членам товариства. Згадку вшанували всі присутні повстанням з місць. Серед померших найшлися такі визначні члени учительської громади: 1. Василь Височанський, управитель школи у Висоцьку, турч. повіту, 2. Евгенія Гощовська, уч. в Ніниві, 3. Текля Морозівна уч. в Новосілках пов. Рава Руська, 4. Михайло Завадович, упр. школи в Ремезівцях пов. Золочів, 5. Олександра Весоловська в Грущці пов. Товмач, 6. Лев Борачок, упр. школи у Старому Мізуни, пов. Долина, 7. Вартоломей Фуртак з Тернопільщини, 8. Матковський Зиновій, упр. школи в Жукотині, пов. Коломия.

Принято слідуючий порядок нарад: 1. Вибір комісії матки. 2. Звіт з діяльностит-ва і касовий звіт за час від 8. липня 1923 до 28. липня 1923 р. і адміністраційний звіт — референт Андрій Зелений. 3. Звіт контрольної комісії, реф. Ве- контрольної комісії. 6. Кооперативний реферат, реф. п. Гаврилко. 7. Економічний стан та розвиток Краєвого Союзу і повітових учительських Спілок. 8. Внески.

До комісії матки вибрано: пп.: Посацького, Коваля Генрика і Шубертівну Щлію.

Крім цього вибрано комісію внесків. До неї ввійшли: Стелмах Денис, Бачинський Роман і Ясінчук Лев.

Зі звіту п. Андрія Зеленого про діяльність управи т-ва зі звіту п. Великановича Дмитра зі імени контрольної комісії вийшов на яву дуже невідрадний факт. Викрилося, що Т-во має 2.700 членів а з того на 700 членів. А вкладка невелика бо від 1. червня виносить лише 1 зол. місячно, а з того часу виносила вартість одної передвоєнної австрійської корони в польських марках.

А з вкладок т-во удержувало учительський орган „Учительське Слово" і повинно було сплатити довг, що тяжить на вчительському домі в сумі 1.000 американських долярів. Довг не сплачений до нині тажкому, що кредитові інституції не хотіли приняти у свому часі сплати в здевальованій польській валюті. Завдяки новим вальоризаційним законам польського сойму той довг тепер представляє саме вартість тисячі американських долярів. Та можнаби його в повні сплатити, колиби всі члени сплатили залеглі вкладки.

Безперечно, що епізод цей про невплачування вкладок свідомим своїх станових інтересів українським учительством кинув несимпатичну тінь на його загал. Цю аномалію одначе можна пояснити собі хіба тим, що т-во 8. місяців офіціяльно не істнувало. Та сподіємося, що тепер ця тінь цілковито спараліжується, коли всі члени виконають свій обовязок супроти т-ва.

ПРОСЬБА О ПОМІЧ.

Український Народе з рідної Землі в межах вільної Держави Вашингтона!

Не перший і не останній раз доходить до Вас голос розпуки, Вашого рідного брата, з старої Вашої прадідівської Землі! З землі, де вперше побачили Ви промівня сонця, де в колисці почули перший звук голосу співаючої Вам до сну старенької бабки, з пооранним мов та чорна ріля лицем від важкої праці та нужди. Де вперше зачали Ви дзібоніти невиразні єще звуки українського слова, мов цей ранній жайворонок чезні суми. Тому кричимо до Вас голосом розпуки, в обіймах страшного ворога, все що українському дороге своє рідне слово, допоможіть нам,

над чорною рілею, покритою денеде білими плямами нестопленого снігу. Де вперше зачали бігати дрібненькими босими ніжками по замерзлій еще землі, тішачись першими весняними лучами сонця. Де вперше віддихали своєю маленькою груддею теплий подув весняного вітру. Де вперше тішились ріжнородними цвітками з лук прадідівської землі, по котрих Ви бігали з ранку до вечера, збираючи їх на вінки дитячого весілля. Де бігаючи від раннього ранку до темного вечера стомлені, засипляли безжурним сном. Де вперше зачалась Ваша важка праця на прожиток, де вперше побачили нужду і визиск, знущання і погорду пана, над працюючим українським народом. Де вперше зродилась у Вас думка покинути рідну землю, покинути може і старенького батька і немічну матір, маленьких братів та сестер, іти в світ за очі, шукати кращої долі, незнаючи чи знайдеться її. Не оден може продав і останню скибину, щоби добути гроша на проїзд, шукати в світі між чужими кращої долі. Бо мимо Вашої важкої праці, не могла прожити Вас рідна землиця, яка медом і молоком обливала розпанощену юрбу наїзників.

А ми оставшись, мов робочий віл, тягнемо цей важкий тягар, не маючи за нашу працю і чим прожити. З дня на день ми стаємо щораз то біднішi. У злиднях цих застав нас 1917 і 1918 рік. Рік визволення всіх народів з чужого ярма, які хотіли жити своїм самостійним життям. Та весь пануючий польський нарід від шляхтича до робітника не хотів здати своєї користи в руки поневоленого українського народу.

Зачалась завзята боротьба. Ми впали в нерівньому бою. Та суворій долі замало було широких рік української крови, що шумно пролялась на прадідівській землі в часі визвольної боротьби. Замало було їй сотоктисяч жертв, що конали в холодних тюремних мурах, замало побоїв, диких знущань і оргій в тюремних катакомбах. Українську землю покрито сотками тисячами мазурських кольоній, хотяй наше село гине без куска землі. Нашого робітника викидають з фабрик і не дають на власній землі заробити на опуху з голоду численну рідню. Замало було історичному противникові видирати з рук українського народу його прадідівську землю замало вгризтись в тіло нації і виссати всі її живучі сили, повернути міліонові маси в бездомних нуждарів, що вмирати-муть з голоду на своїх плодючих багатих землях. Він шукає чогось сильнішого від землі, від тіла, старається всею силою вбити безсмертну душу народу — українську школу. По містах і селах замінюють українські державні школи на польські.

Нам лишилось одно оруддя до боротьби, „Рідна Школа"!

Ми не можем піддатись екстермінації, еще й на цім останнім полю боротьби. В кождім повіті стараемся закладати свої чисто приватні школи, які мають стати цими кріпостями, о які розбивати-муться важкі ворожі удари, та які мають вздержати филі чужого заливу.

Щоб використати це, потреба до цего в теперішню хвилю [illegible] величезних сум. Довголітною війною край знищений вовсім. Без Вашої помочі так важкого тягару ми незможем унести.

І ми громадяне дрогобицького повіту приступаем до будови дому „Рідної Школи" в Дрогобичі, в якім має поміститись гімназія і семиклясова народня школа враз з робітнями.

Праця вже зачалась, та кожний найменший кавалок матеріялу коштує величезні суми польської валюти.

Ми знаємо, що і Вам не переливається від добра,щ що і у Вас не має за багато важко запрацьованого гроша. Та Ваша мала лепта робить у нас вели-

не дайте нам упасти в цій останній боротьбі.

Дрогобич, дня 18. марта, 1924.

ЗА ВИДІЛ КРУЖКА У. П. Т. в ДРОГОБИЧІ:

Др. Віктор Пацлавський, голова; **Осип Левицький,** секр.; **Др. Чапельський,** скарбник.

Дорогі Родимці з дрогобицького повіту!

Отсим повідомляємо Вас, що до сеї цілі завязався в Честер комітет, який обовязався працювати, і при всякій нагоді жертви збирати, так довго, доки не буде побудована Рідна Школа в Дрогобичи. Ми уже зібрали двіста десять долярів (тут в Честер) і дня 5-го червня вислалисьмо через Америкен Експрес Ко. на адресу скарбника, д-ра Чапельського в Дрогобичи. Сей Комітет звертаєсь тепер до вас, Родимці, до вас дорогі браття і сестри з дрогобицького повіту: поможіть побудувати Рідну Школу в Дрогобичі. Жертви як також і імена жертвовадців просимо слати на адресу: John Bukailo, 2514 W. 2nd St., Chester, Pa., або впрост до головного скарбника, д-ра В. Чапельського в Дрогобичі.

ЗА КОМІТЕТ:
Іван Букайло, Дмитро Коваль, Григорій Стецій.

ПРОСЬБА О ПОМІЧ.

Дорогі Краяни і Краянки!

Ми постановили відновити і привести до ладу наш дім Читальні Просвіти в Цапівцях!

Знаємо, що з цілого краю нашого пливуть до Вас просьби і витягаються руки о поміч, бо у нас велика біда!

І Ви такі добрі і шляхотні, що не замикаєте своєї щедрої руки перед нами, не забуваєте на свій старий край і своїх братів!

Кожде село наше, кожда церква, кожда майже інституція завдячує Вам, Дорогі Браття, своє істнованне і свій розвиток.

Але не дивуйтеся, що ми Вам докучаємо, бо наш бідний край найбільше потерпів від війни, а до того у нас тепер велика нужда: всі наші продукта дуже тані, а всі вироби фабричні страшно дорогі, а крім того притисли нас тепер великі податки, так що ради не можемо самі дати.

Але серед тої нужди ми не закладаємо рук, ми відкладаємо послідний гріш ще на наші загально-народні справи.

Однак то всьо не вистарчає. Тому кличемо до Вас, Дорогі Браття і просимо щиро і горячо не відмовте і Ви своєї помочи в сім важнім ділі, скиньтеся по лепті, займіться збиранням жертв на відбудову Читальні Просвіти в Цапівцях, бо се жертва не для себе, а для свого народу, своєї будучности і нашої красшої долі!

Поможіть нам здвигнути дім, звідки спливало би світло на нас і на діти наші! — деби могли заспокоювати свої духові потреби мешканці села Цаповець!

Цапівці, дня 27/5, 1924

о. А. Наконечний,
Голова Чит. Просвіти.

По близші інформації пишіть на адресу: John Prymak, 196 Ave. [illegible] York City.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1925.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж Американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошенне до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона в части оголошень та середна на окладинці по $35.00; Хто хотівби в своїм оголошенню помістити також і фотографію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотографії то значить, що його оголошенне буде о стільки дороще коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотографії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитися в редакції по день 15. серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безусловно не будуть друкуватися.

Фотографії братств і товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі і театральні, школи, банди, які суть при відділах У. Н. Союза (єсли який кружок, співацьке товариство і т. п. не есть при відділі У. Н. Союза, таких після ухвали не буде поміщуватись у календари), хотілиб аби їх фотографії були поміщені в календари на 1925 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 15 серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотографією чек або моні-ордер виписаний на імя „Свободи", на суму $10.00. Сі гроші ужиються на покриття коштів виготовлення з фотографії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотографії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

"SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

АКЦІЯ НА МІЖНАРОД. ПОЛІ ЗА ВИЗВОЛЕННЯ З ПІД ПОЛЬЩІ.

„Український Прапор," подає що з доручення президента Української Національної Ради виїхав проф др. М Лозинський до Лондону, що навязати зносини з англійськими політичними кругами в справі західноукраїнських земель і їх визволення з під польської окупації. Перед виїздом порозуміеся також проф Лозинський з представниками білоруських і литовських організацій, які єднає з нами спільна ціль: скинення польського ярма. З Лондону поїде проф. Лозинський з тою самою цілю до Парижа. На Збори Унії Товариств Ліги Націй в Ліоні виїхали представники Зах. Укр. Тов. Ліги Націй др. Р. Перфецький і А. Петрушевич.

РАБИ.

Дуже, дуже сумно в нас у землі Осьмомисла й Данила. Польща добірається вже до семої шкіри нашої. А цею семою шкірою, що без неї вже нам не жити — наша рідна школа. Її хоче ворог нам забрати, щоби ра зна все покінчити з нами.

Дивуватися тут Ляхам нема чого. Їх шлях ясний: вони поставили собі завданням переміняти нашу країну в чисто польську землю й ідуть витрівало до ціли. Кольонізують наші землі Мазурами. Та цього за мало — треба й український народ переробити на Ляху. А поки школа ще як так заносить українством це не піде. А їм спішно! Завтра вже може бути за пізно. Завтра можуть зайти події, які знищать раз на все великодержавні ляцькі мрії й Польща опиниться в етнографічних межах, а то й їх від заходу можуть сильно підкраїти. Не має иньшої ради, як ці етноґрафічні межі поширити на схід. І по здобуттю українських земель силою та хитрощами пускається Польща здобувати їх остаточно ще й „культурним" способом — винародовленням і насаджуванням польської культури. Не легка це робота, бо справжня польська культура, культура культура польських Мацьків дуже низька, куди низша як нашого найтемнійшого селянина. Коли говорити про висшу польську культуру, то буде це культура польських маґнатів, що в значній части не Поляки з походження, а потомки цих Українців, Білорусів, Німців, що їх предки, для лакімства нещасного відступили від своєї віри й народности та перейшли на державну польську віру — латинську. Та маґнати тепер навіть у реакційній Польщі тратять вплив і значіння. На їх місце приходять до влади в „відродженій Польщі сини їх економів і гайдуків, що з ласки панської вийшли в люде. А в польського оконома, звісно, віра в що? В йогож гарапник! Для нього в гарапнику вся сила й культура. Гарапник це наче друга душа. Сини цих økономів уже не økономують, вийшлиж із панської ласки в люди. Вони професори, доктори, старости, воєводи, міністри, — та від їхніх батьків перейшла в їх кров із økономською надутістю й віра в отой гарапник. Як їх батьки вірили, що тільки гарапником можна вдержати лад і порядок у господарстві, а „ама" в слухнянстві, так і вони, невідродні сини батьків вірять, що тільки насиллям можна вдержати Українців у слухняности. Ну й, коли захочеться власти, уживають собі! Ніщо й дивного! Батьківська кров økономсько-гайдуцька обзивається в них. Вони владу так розуміють: „Польска од моржа до моржа", а в ній власть над хамами, що тепер називається „мейшосці народове" (звісно дух часу: треба назву змінити на поступовійшу.) має мати сейже таки традиційний гарапник, що правда теж під иньшим „культурним" видом. (Хоч і цього в первісному виді не цураються обожателі мідяних биків прим. по жандармських станицях і по тюрмах). На ширшій арені це вже знущання над духовими змаганнями „мейшосці", над їх вірою, над їх національними почуваннями, над їх мовою, навіть над їх народнім імям. Це вже бачите „культурний" гарапник, ба! й назва культурна; замісць хам — мейшосці народове, хоч сі мейшосці на своїй території в подавляючій більшости. Ну й гарапник їх батьків добирався до шкіри хамів, а гарап синочків добірається до душі „мейшосці"! Значить поступ є — то була фізична сила, а тут „духова".

Таке воно! Та, як бачимо, дивного тут нема нічого. Диво є по противному боці! Колись такий хам, що брав гарапники від økономів і гайдуків — або бунтувався, або тікав у степи, на Січ. У когож не ставало рішучости ні на одно ні на друге, ховав у глибині душі людську гідність і ненависть до økonoma та старався лизанням рук власника гарапника ослабити болючі удари сим гарапником. Воно, правда, не помагало, а бодай дуже мало, та він хам вірив у силу покірного лизання рук. Примір мав гарний: і пан і økonom гладили собаку, коли лизала їм руки.

Та от минулася панщина, прийшла констиуція. Не ця „тршецеґо мая", а справжня австрійська. Правда польські маґнати, що мали вплив на цісарському дворі, при помочі своїх økonomів та їх учених синів уміли й її викривити на своє кіопито. Та всеж таки й „куца" конституція збудила заголомшеного „хама" до нового життя. І він став простувати згорблену спину, а навіть ставати на ввесь зріст. Почав розуміти, що сила його в науці. І заповнилися середні й висщі школи спершу чужі німецькі й польські, а там і свої найшлися державні й приватні. От і дістав нарід своїх професорів, докторів, суддів, урядників — свою інтеліґенцію. Значить культурно здоганяв щасливіщих сусідів. Так би здавалося. Та ба, покійниця Австрія не на це закладала середні й вищі школи, щоб своїм народам ростити культуру, освіту ширити! Їй треба було добрих, а передусім вірних урядників. Для цеї мети була владжена вся шкільна система, а передусім середнє шкільництво. Австрійські народи, що вже вийшли були з дитячих пеленок і зівсім позбулися, або позбувалися останків рабських звичок — користали вповні з цих шкіл та хоч і заповняли урядничі кадри своїми людьми, то вміли в цих ц. к. урядників влити народні гордощі й розуміння народніх обовязків. Такий урядник виповняв совісно свої обовязки ц. к. урядника, але попри це вважав, щоби ця його служба не то не виходила на шкоду, а противно по можности як найбільшу користь рідному народови.

Нашіж сини й унуки цих батьків, що покірно принимали удари økonomського гарапника, а за найбільшу хитрість уважали, коли вдалося їм підложити щось, щоб не дуже боліло те місце, де бють — вони їх сини й унуки мабуть із няньчиним молоком виссали отой жах перед økonomським гарапником, не ненависть до нього, а жах, жах і пошану раба. Він цей гарапник і їм свистав ще в уяві. І отой жах велів синам і внукам панщиняків, що попали в „пани", вгадувати кожню думку своїх зверхників, уважати на кожний кивок їх. А цими зверхниками були сини й унуки отсих økonomів та гайдуків, що гарбували шкіру їхніх батьків та дідів. Якеж могло бути їхнє бажання? А вжеж, — заспокоїти свої økonomські інстинкти в трактуванні „хама", бо за такого вважав він і рівного собі студіями, а талантом здебільша й вищого від себе сина чи внука колишніх панцизняників. А він той син чув біль у душі, що ним налітує духова мірнота та таїв цей біль і обурення й на зверх, щоб приподобатися осміхався й удавав, що йому це мило.

Та життя не стоїть. Світова заверюха змінила світ, змінила й душу нашого народу, змінила її до коріння. Та не всіх. Змінила селянина, змінила міщанина — та не змінила інтеліґента, цього інтеліґента урядника — а в нас на жаль инших інтеліґентів так як би не було. Над інтеліґентом-урядником світова буря пройшла безслідно. Не вірите?! Не хочеться вірити! Та щож, життя, живі приміри говорять таке! Я не буду вже говорити про урядників, що по бюрах при столиках пріють. Із них і до війни не мали ми пожитку. Дам примір із кругів, що їм поручене виховання цвіту нашого народу, молоді нашої.

Польща завдає нам удар за ударом. А ми боронимося — зойками й автономічними резолюціями... Польська шкільна кураторія є на „кресах" на це, щоби насаджувати польщину, а нищити українство. Спершу бралася обережно, боялася, що викличе загальну реакцію серед загалу вчителства української народности. Та вскорі пізнала, що може безкарно нищити все українське. Опору не буде! У потомків усе ще має силу примара økonomського гарапника, навіть свист гарапника чує його вухо — і він чує жах і пошану до нього, таксамісінько, як колись батьки й діти панцизняники.

Доси все зрозуміле. Та тут зачинається диво!

Син панцизняника, що обробляє землю скрівавлену кровю панцизняних дідів і батьків, він це йсин позбувається вже цього жаху й покори перед økonomським гарапником, а син і внук, що відстав відньої й лизнув науки, перейняв їх у повні й плекає в своїй душі. Може це тому, що той невчений син чує з землі, що її оре вже запах не панщиняної, а иншої крови, крови пролитої його синами й братами за волю рідної землі, а тамтому цей запах чужий.

Може...

Та йдім до фактів!

Львівська кураторія шкільна видала розпорядок, в якому каже нам називатися Русинами й заводити у всіх школах „з єнзикем викладовим рускім" навіть у приватних урядову мову польську не тільки в зносинах із кураторією, але й у шкільних актах, а навіть у розмовах із батьками. Цим ломить протизаконно наші давно набуті права, робить це куратор на власну руку, без ухвали сойму (хіба за тихою згодою міністерства). На пробу: ану як зареаґує на це вчительство українське. Прийме спокійно, то це буде знаком, що можна безкарно всі школи поперемінювати на чисто польські.

І вчительство реаґує — мовчанкою, ну й само собою на чолі з директорами державних українських (чи там „рускіх") ґімназій виповнюванням протизаконного приказу пана куратора Собінського. Із цілого круга середно-шкільних вчителів роздається тільки один одинокий мужеський голос проф. Михайла Галущинського, колишнього директора рогатинської української ґімназії, а тепер голови тов. „Просвіти" — а решта мовчить і слухає. Ба ні, не мовчить — робить докори проф. Галущинському, що мішає в школу політику. Виступ проти затій кураторії належить до політичних орґанізацій, а не до вчительства — кажуть. Розуміємо вас, панове, вам краще булоб, щоб ніхто був не обзивався, тоді кождий із вас міг у закутині сказати: „Я був би виступив проти цього розпорядку, але всі мовчать, то що я сам один вдію, потерплю тільки! А так кожен свідомий Українець тицьне вам: Галущинський! А якби так усі виступили були одностайне з проф. Галущинським, яке значіння, яку силу мавби тоді такий протест! Егеж, панове! Коби так був у вас бодай народній сором! Ви боялися ласку втратити в кураторії! Ласки в противника ви цим не виськали, бо він вас уважає тепер своїм „бидлом", з яким можна поводитися як панові сподобається. Тепер ваші пани з кураторії для вас мають тільки погорду, а пошану — пошану мають для зненавидженого вами дир. Галущинського. Гідний національної гордости виступ ваш будьте певні не приніс би вам був і матеріяльних втрат. На місяць два може й булиб вам дали примусові вакації, закрилиб може на той час школу. Хайби так. Та яка це велика моральна користь булаб, а й матеріяльна, бо перед одностайним вашим виступом противник бувби подався й не важивсяб уже виступати так нахабно. І рідний нарід і ввесь культурний світ пошану мавби був для вас. — А так, ви самі взяли себе поза скобки. То в державних школах, а в приватних! І там не добром пахне! Правда, в більшости шкіл урядують дальше в українській мові, але деякі вже виломалися з карности між ними на першому місці ґімн. Василіянок у Львові, яка одна з перших завела польське урядуванне. оКлишня наша гордість, рогатинська ґімназія під пресією загалу громадянства держиться покищо ще українського урядування, та управитель др. К. Білинський на власну руку завів уже печатку „з руською викладовою мовою", навіть проти думки декого з учительського збору.

Що боротьба проти засіхань куратора далаб добрі висліди, про це свідчить боротьба за народню школу в Городку піді Львовом. Читачі „Свободи" певно вже про цю боротьбу знати-муть, та вона в нашому болоті такий гарний момент, що не шкодить коротко й тут повторити її на славу тамошнім учителям, громадянству й дітям. Школа У. П. Т. в Городку провадила дальше катальоґи, дневники й усе урядуванне по українськи й кураторія на внесення інспектора Упольта по великодних феріях замкнула школу. Та на домагання батьків учителі вчили дальше. Поліція приходила, домагалася замкнення школи. Учителі не слухали їх. Тоді одного дня поліція арештувала вчителів і всіх відвела на команду поліції. Один поліцай остався, щоб розігнати дітей. Поліцай старався наперед намовити дітей, щоби перелисалися до польської школи, та діти заявили рішучо, що ніколи до польської школи не ходити-муть. Тоді розлючений поліцай хотів їх силою розігнати та діти підняли такий крик і оперлися так рішуче, що поліцай не міг дати собі ради з пятьма клясами наразі, лишив дітий і сам вийшов. Міжтим вернули учителі й учительки, яких пущено без переслухання. Діти вибігли напроти них і серед радісних окликів та оплесків ввели їх до кляс, де докінчено перервану поліцаями науку. Наука відбувалася в дальших днях одної частини на кладовищі під каплицею, а другої частини на полі за ставами. Та й батьки не дармували, зійшлися на віче списали протести до старости, до львівської кураторії шкільної та віднеслися до соймового клюбу. На ці письма кураторія відповіла, що куратор „засаднічо займує становіско пшихильне под певнемі варункамі, справа одешла до воєвудства". І наука ведеться дальше вже в шкільному будинку. Поліцаї, хоч докучають іще, та не розганяють уже дітей.

Так Городок став живим приміром, як слід гідно боротися за рідну школу. А якби так всі. Хоч який дикий наш ворог, а мусів би схилити голову перед мужеською поставою вчительства.

На жаль так не є! У нашого вчительства (не в усіх, та в більшости) покутує дух раба й той жах перед økonomським гарапником і що найгірше страх перед утратою посади.

Та тут іще не кінець лиха. Більше лихо в цьому, що вони ці спинопоклонні раби „виховують" молоде наше покоління. Яке це покоління вийде з під їх рук — можна собі уявити! Ба не треба й уявляти — маємо вже й наглядний доказ. Цеж їх вихованки — ці (понад тисяча їх, як хваляться Поляки), що зломили бойкот польських високих шкіл і вписалися на польські університети. Хто вони? Нові кандидати на поклонників økonomського гарапника, на нових робів із кокардами на лобі, на „варшавське сміття" — як писав Шевченко.

Щастє, що народ, селянство наше вже визбувається отсього жаху, а намість нього будить у своїй груди гордість народню та віру в перемогу правди! А над вами, панове професори, він, цей народ перейде до дневного порядку, як переходить над цим перієм, що його виполює на своїх нивах. Буде каяття, та вороття не буде.

А. М. Л.

ТРИНАЙЦЯТКА.

Забобонні тільки й мають роботи, що скрізь шукають чогось, що скріпляє ту їхню забобонність. Отже у звязку з виборами нового президента у Франції, деякі забобонні Французи дуже затрівожилися що ті вибори відбулися 13-го дня в місяці. Та мало того. Теперішний президент має бути 13-ий із черги президентом Франції. І ще до того Еріо отворив кабінет, зложений із 13 міністрів і представився на 13 сесії парляменту. На кожнім кроці 13. Не знати тільки чи вона буде щасливаляи нещаслива. Бо як ми писали свойого часу, що для Вільзона американського президента тринайцятка якраз приносила щастя.

ПРОСЬБА О ПОМІЧ ПРИ БУДОВІ ЦЕРКВИ.

Дорогі Браття — Родимці!

Наше невеличке село задумало побудувати свою церков. Більшу часть матеріялу звезено, виготовлено плян і розпочалася робота. Люди хоч бідні оказали велику охоту, але в тяжкій дорожнечі, яка в нас панує показалося, що власними силаби діла не скінчимо.

У нас в селі половина латинників, мають свій костел і свого священика а нам до матерної церкви 5 кільометрів і тому богато наших ходить до польського костела, а там вже зроблять з ними що їм треба, особливо в теперішних часах.

Ми переконалися, що тілько своя церква пригорне і всіх слабодухів і так заховає наш бідний українській нарід від загибели. Без своєї церкви пропаде поволи наш обряд відтак своя мова а з тим і свій нарід піде на службу захланних сусідів.

Тутейші латинники дуже не раді, що ми взялися до будови своєї церкви а тепер, коли побачили нашу неміч, деякі вже голосно тішаться, бо „Русини" мовляв „не втруть носа" зі своею церквою.

Так тяжко пригноблені звертаємося до Вас, наші Родимці з рідного краю, поможіть нам бідним в тім святім ділі та не дайте знущатися ворогам над нами.

Ласкаві датки просимо складати на руки нашого краяна Петра Лемішки а він частями буде висилати на руки комітету. Імена ласкавих жертводавців і квоту просимо записувати, щоби відтак в новій церкві могла правитися Служба Божа за наших добродіїв.

За камітет будови церкви:

о. Василь Степанина,
Петро Леміцка,
Андрій Лучка,

Лодина нова, 8. квітня 1924.

Дорогі Родимці з Лодини Нової! Як бачите з повищої просьби, яку я одержав з рідного села, наші люди просять о допомогу на будову церкви, яка нашому народови безпеpечно потрібна. Як вам відомо Ляшня нищить усі українські інституції, якіб вони не були, а навіть і на церкви напосілись. В старому краєви наш народ бореться з ворогом і добуває послідних, сил щоби не дати погубити свою народність. Там народ знищений війною і злиднями, а однак не упадає на дусі. Чи не годиться, щоб їм помогти?

Жертви прошу слати до місцевого комітету.

Петро Дворянин, голова,
Петро Леміцка, касієр.

Моя адреса: **Peter Lemiszka, 18. Jay St., Amsterdam, N. Y.**

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

Кінець світа.

Батько приніс раз три риби, Мати всмажила. Але дві великі сховала під столом під скатертю, а малу поклала на стіл. Синок бачив це все, але ніщо не говорив. Колиж засіли до стола, взяв рибку у руки, зігнувся і ніби говорить їй щось на вухо.

Батько: Щож це ти, синку, робиш?

Син: Питаюся риби, коли буде конець світа.

Батько: Щож вона відповіла тобі?

Син: Сказала: я ще маленька не можу знати. Але спитай тамтих двох, вони вже великі то будить знати!

—o—

Положився раз чоловік над рікоюі заснув. Снилося йому, що він помер. Надійшли подопитаються, де тут на ріці брід. На те їм це заспаний чоловік:

— Як я ще жив, то брід був там вище, як онті дерева, та тепер не знаю, як воно по моїй смерти.

—o—

Щастя, що він сердитий.

Архітас, поганський мудрець умів так запанувати над собою, що в гніві ніщо не зробив, навіть цього до чого мав би право. Раз розсердив його один із невільників. „Щастя твоє, що я сердитий, а то я сказавби вибити тебе добре!"

ЯК ВИГЛЯДАЄ СВОБОДА ЗБОРІВ ПІД ПОЛЬЩЕЮ?

—o—

В інтерпеляції посла С. Підгірського і тов. до міністра внутрішних справ говориться про постійні заборони з боку дирекції поліції у Львові на публичні віча Українців у шкільних справах і незаконне переслідуванне української національности та українських інституцій у Львові."

„Львівська дирекція поліції відобрала останніми часами українській суспільности спроможність користуватись правами громадянського життя. Вона нехтує закони про віча з 1867 р., рішення польської конституції і ґарантії міжнародніх договорів про охорону національних меншостей. Народній Українців міста Львова заборонили на протязі року 12 разів віча, які мали на черзі дня виключно освітні справи. Зголошені у поліції реферати обмежувались до питань менше дражливих. Дня 30. марта ц. р. заборонено віче навіть на таку тему: Висота шкільних оплат і фонди на утримання українських шкіл у Львові.

„Всі заборони основує поліція на постанові § 6. закону про віча з 15, листопада 1867., подаючи як мотив „здогад", що віче мало би загрожувати публичному задови та супокою. Ці „здогади" є наскрізь безосновні та незаконні. Важко уявити собі, щоби дискусія на теми чисто-культурні та шкільні могла скінчитись заворушенням. Ці заборони безправні ще й тим, що влада має змогу, згідно з § 13. закону про збори розвязати віче своїм делеґатом, якщо на ньому трапились би події, що загрожували би публичному ладові. На кожний випадок, президія віча складена з поважних громадян, є запорукою, що вони, свідомі законів, беруть на себе відповідальність за лад. Отже і з цього становища заборони поліції є незаконні.

„Поліція не обмежується на самій забороні, а за кождим разом оперезує вхід до салі зборів сильним кордоном. Такі засоби мають на меті відстрашити властителів саль, щоби вони не давали своїх поміщень на збори. Поліція йде ще далі і користується погрозами властителям саль і товариствам, що їх позачиняє.

„Тільки у двох випадках поліція доручила організаторам зборів письменну резолюцію і то на польській мові. Зрештою вона покликувала організаторів особисто до дирекції поліції і там устно повідомляла про заборону. А що організатори зборів не приймали візвань на польській мові, дирекція поліції казала привести їх на поліцію і там у бюрі держала їх кілька годин, і щойно тоді забороняла збори.

„Дирекція поліції розвязує навіть збори скликані зовсім законно на підставі §2., який дозволяє запрошувати обмежену скількість гостей. Так було дня 13. і 20. квітня у малій салі „Народнього Дому". Крім цього поліція у забороні зборів користується грошевими карами. Так сталось з інсп. Іваном Ліщинським, якого засуджено на заплату 100 зол., дня 8. марта ц. р. і вдруге дня 21. мая за відмову прийняти поліційне повідоблення писане польською мовою.

„Дарма, що проти 6 наказів Дирекція поліції у Львові зголошено рекурс до воєвідства — воєвідство не змінило незаконних рішень поліції. Інтерпеляція в цій справі весена сенаторкою Левчанівською до міністра внутрішних справ залишилась без наслідків".

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".